

Наумов О.Б.

д.е.н., професор, професор кафедри зовнішньоекономічної діяльності підприємств, Національний авіаційний університет, м. Київ

Наумова О.В.

аспірант кафедри економіки, бізнес-аналітики та підприємництва, Херсонський національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ АВІАТРАНСПОРТНОГО СЕКТОРУ ТА ДОПОМІЖНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Внаслідок невиправданої військової агресії з боку РФ Україна відчуває суттєві проблеми практично у всіх сферах соціально-економічної системи: виробництві, торгівлі, логістиці, освіті, охороні здоров'я, фінансовій сфері тощо. Тривалість кризи залишається невизначеною, що зумовлює високий рівень економічного ризику у господарстві країни, особливо у транспортному секторі. На фоні збільшення навантаження на автомобільний та залізничний транспорт спостерігається практичне повне згорання авіаційних перевезень.

Ситуація, що склалася в українському авіатранспортному секторі та допоміжній інфраструктурі, вимагає розробки стратегії взаємопов'язаного переходу підприємств двох сфер до нового стану та розвитку новоствореної системи після закінчення війни.

Проблемам розвитку авіатранспортної галузі та допоміжної інфраструктури приділяється значна увага з боку науковців і практиків, їм присвячені науково-аналітичні статті [1-5]. Постійно розробляються та вдосконалюються документи державної політики щодо розвитку авіатранспортної галузі [6]. Однак нові виклики, спричинені війною, визначають необхідність формування комплексного погляду на розвиток авіатранспортної галузі та допоміжної інфраструктури.

Необхідність одночасного підйому транспортного сектору та його

інфраструктури зумовлена кількома вагомими причинами:

- транспортний сектор не може відігравати свою традиційну роль у розвитку економіки, якщо не будуть об'єднані його людські та матеріальні ресурси і не буде розроблена дієва державна політика у сфері розвитку транспорту;

- з розвитком транспортної та допоміжної інфраструктури активізуються процеси спеціалізації та диверсифікації, що забезпечить конкурентоспроможність вітчизняних транспортних послуг;

- недостатній розвиток транспортного сектору призводить до майбутньої залежності України від іноземних перевізників. Об'єднання зусиль транспортних компаній, їх інфраструктури та держави є основою для свободи вибору в розвитку економіки. Прискорене масштабне використання потенціалу транспортного сектору в найближчій перспективі дозволить покращити ситуацію не тільки в цих галузях, а й у галузях, які користуються транспортними послугами, особливо у зовнішньоекономічній сфері.

Розвиток авіатранспортної галузі та допоміжної інфраструктури зумовлює необхідність пошуку та реалізації нових стратегій управління компаніями та галуззю в цілому. Стратегія розвитку авіаційної галузі має визначити шляхи вирішення проблем відродження та подальшого розвитку авіаційної транспортної системи та її інфраструктури, виходячи з нових викликів, що постали перед авіаційними підприємствами в умовах війни.

Основою успіху реформування авіатранспортного сектору має стати добре функціонуюча інфраструктурна база. Саме вона буде здійснювати зв'язок між учасниками та складовими господарського організму авіатранспортної галузі. Надійна допоміжна інфраструктура займає центральне місце в розвитку та успішному функціонуванні авіатранспортних підприємств та є необхідною умовою зростання і стабілізації економіки авіаційного транспорту.

Стратегічними цілями є такі:

- створення умов для подальшого розвитку системи авіаційного транспорту та його інфраструктури;

- поетапне здійснення інституційних реформ в авіаційному транспорті та допоміжних інфраструктурних галузях економіки шляхом удосконалення управління, розмежування функцій державного та господарського управління, розвитку конкуренції на ринку транспортних послуг;

- прискорення модернізації технічної бази авіаційного транспорту та допоміжної інфраструктури, розроблення нових підходів до інноваційної та інвестиційної політики, спрямованих на досягнення цілей Стратегії, у тому числі із залученням капіталу в усіх формах, не заборонених законодавством України;

- прискорення інтеграції підприємств принципам взаємної зацікавленості, адаптації національного законодавства до умов існування інтегрованих структур, наближення його до міжнародних стандартів, специфікацій, технічних характеристик та економічних вимог у сфері авіаційних транспортних послуг.

Основними завданнями для досягнення вказаних цілей мають бути:

- запровадження ефективної системи державного регулювання та контролю ринку транспортних послуг для забезпечення розвитку вітчизняного авіаційного транспорту;

- посилення координуючої ролі держави у розвитку інтеграції різних видів транспорту та допоміжної інфраструктури, насамперед спільного (міжнародного) значення, підвищення ефективності взаємодії з підприємствами інших галузей економіки;

- створення умов для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних авіатранспортних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках шляхом реалізації комплексу заходів державної підтримки українських транспортних послуг;

- ефективне функціонування національних інтегрованих структур та об'єднання в єдину систему мультитранспортного комплексу з використанням переваг географічного розташування;

- розробка та впровадження прямих і непрямих заходів державної

фінансової підтримки інфраструктури повітряного транспорту відповідно до механізмів ринкової економіки;

- створення єдиного інформаційного простору транспортного комплексу на основі сучасних інформаційних та управлінських систем, розвиток баз даних;

- розвиток та активізація наукового потенціалу авіаційного транспорту, розвиток перспективної системи підготовки та перепідготовки кадрів для авіаційного транспорту та допоміжної інфраструктури.

Державне регулювання діяльності авіаційного транспорту та його інфраструктури має забезпечувати баланс загальнодержавних та корпоративних інтересів і ґрунтуватися на розподілі відповідальності за окремі напрями діяльності авіаційного транспорту між державою та підприємствами. Пріоритетними напрямками державного регулювання в авіатранспортному комплексі мають стати такі види діяльності, як впровадження інноваційних та ресурсозберігаючих технологій, комплексних автоматизованих систем управління процесами та якістю, розвиток інформаційних систем.

Основними напрямками стратегії розвитку авіатранспортного комплексу та допоміжної інфраструктури повинні бути:

- дії, спрямовані на підвищення прибутковості в короткостроковій перспективі та в майбутньому;

- дії у відповідь на зміну умов у транспортному секторі (зміна податкового середовища, тарифів і правил авіаперевезень, цін на паливо тощо);

- докладання зусиль для налагодження зв'язків між транспортними, промисловими, торговельними та постачальницько-збутовими структурами;

- зусилля з інтеграції в транспортно-логістичному ланцюгу;

- запобіжні заходи проти зовнішніх загроз;

- кроки у формуванні корпоративної стратегії диверсифікації;

- підвищення якості транспортних послуг;

- дії щодо максимально можливого використання потенціалу транспортних та допоміжних підприємств;

- побудова взаємовідносин між партнерами на взаємовигідній основі;
- заходи щодо вдосконалення технології надання транспортних послуг;
- інтеграція науки в авіатранспортну галузь.

Економіка авіаційного транспорту вимагає формування усвідомленого диференційованого підходу до якості послуг з метою досягнення гармонії існуючої ресурсної бази з транспортними технологіями в контексті його подальшого розвитку. Іншими словами, з реалізацією стратегії має бути створений динамічний комплекс, що повною мірою забезпечує потреби національної економіки і суспільства.

Список використаних джерел

1. Кириленко О.М., Новак В.О., Разумова Є.М., Мостенська Т.Л. Тенденції розвитку транспорту Авіація в Україні. Економіка. Фінанси. Право. 2020. 1. 1 /2. 46-52.
2. Новак В., Марченко В., Передерій В. Наукові основи управління взаємодією транспортних компаній. Авіатранспорт. 2016. 1 (11). 31-36.
3. Савич О., Шкода Т. Тенденції розвитку ринку авіаційних перевезень в Україні. Інноваційний маркетинг, 2020. 16(2), 29-42. doi:10.21511/im.16(2).2020.03
4. Dimitriou, D., Sartzetaki, M. Assessing air transport socio-economic footprint. Міжнародний журнал транспортної науки і техніки, 2018 7(4), 283-290.
5. Zhavoronkova, G., Sadlovska, I., Shkoda, T., & Zhavoronkov, V. Stratehichne upravlinnia aviatransportnykh pidpryiemstv. Стратегічне управління авіатранспортними підприємствами. 2012. Київ: Кондор-Паблішинг. (In Ukrainian).
6. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%> .